

ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧИХ ЗОШИТІВ ПІД ЧАС ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

USING WORKBOOKS IN BLENDED LEARNING IN THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Дослідження присвячене визначенню ролі та ефективності використання робочих зошитів у освітньому процесі при вивченні іноземної мови в умовах змішаного навчання. Описані теоретичні засади застосування робочих зошитів у навчанні; практичне застосування цього методу у освітньому процесі; здійснено аналіз літературних джерел стосовно зазначеної наукової проблематики. Проаналізовано досвід використання робочих зошитів та зазначений позитивний вплив на мотивацію здобувачів та їхні навчальні досягнення. Зазначені переваги та недоліки використання робочих зошитів у процесі змішаного навчання, а також автори надають практичні рекомендації щодо їх використання. Встановлено, що змішане навчання стає все більш популярним методом викладання іноземної мови, зважаючи на умови сьогодення в Україні. Цей метод поєднує в собі традиційні методи навчання з онлайн-активностями. Одним із важливих інструментів, які можна використовувати під час змішаного навчання у процесі викладання дисципліни «Іноземна мова» є робочі зошити. Автори на основі власного досвіду зазначають, що робочі зошити є функціональними та перспективними засобами, які допомагають оптимізувати освітній процес у закладах вищої освіти. Це підкреслює важливість і відмінності цього методу, який дозволяє підтримувати активну участь здобувачів у процесі навчання, стимулювати їхню самостійність та заохочувати рефлексію. Зазначено, що перевагами використання робочих зошитів є можливість самостійно працювати над матеріалом, розвивати різні мовленнєві навички, такі як читання, письмо, говоріння та аудіювання; оцінювання знань здобувачів освіти. Таким чином, авторами встановлено, що використання робочих зошитів під час змішаного навчання у процесі викладання іноземної мови є актуальним та може бути корисним для викладачів, педагогів, науково-методичних працівників і здобувачів, які прагнуть до ефективного вивчення іноземних мов.

Ключові слова: методи навчання, інноваційні технології, змішане навчання, заклади

освіти, робочі зошити, іноземна мова, здобувачі освіти.

The study is devoted to determining the role and effectiveness of the use of workbooks in the educational process of learning a foreign language in a blended learning environment. The theoretical principles of the use of workbooks in teaching; practical application of this method in the educational process are described; the literature on this scientific issue is analyzed. The experience of using workbooks is analyzed and a positive impact on the motivation of students and their academic achievements is noted. The advantages and disadvantages of using workbooks in the process of blended learning are noted, and practical recommendations for their use are provided. It is established that blended learning is becoming an increasingly popular method of teaching a foreign language, taking into account the current conditions in Ukraine. This method combines traditional teaching methods with online activities. One of the important tools that can be used in blended learning in the process of teaching a foreign language are workbooks. Based on their own experience, the authors note that workbooks are functional and promising tools that help to optimize the educational process in higher education institutions. This emphasizes the importance and differences of this method, which allows to support the active participation of students in the learning process, stimulate their independence and encourage reflection. The advantages of using workbooks are the ability to work independently on the material, develop various language skills, such as reading, writing, speaking and listening; assessment of students' knowledge. Thus, the authors have found that the use of workbooks during blended learning in the process of teaching a foreign language is relevant and can be useful for teachers, educators, researchers and students who seek to learn foreign languages effectively.

Key words: teaching methods, innovative technologies, blended learning, educational institutions, workbooks, foreign language, students.

УДК 378.14

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/69.2.44>

Левицька Л.Я.,

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
для природничих факультетів
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Імбер В.І.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла
Коцюбинського

Міщенко І.Ю.,

асистентка кафедри іноземних мов
професійного спрямування
Донецького національного університету
імені Василя Стуса (м. Вінниця)

Постановка проблеми. Об'єктивні реалії сьогодення, зокрема пандемія COVID-19, а потім війна, розпочата російською федерацією у лютому 2022 року проти України, спричинили революційні зміни у освітніх процесах. Заклади освіти змушені були адаптуватися до нових умов, що вимагали перегляду форм та методів навчання. Одним із відповідей на ці виклики став розвиток концепції змішаного навчання. Варто зазначити, що змішане навчання поєднує традиційні методи навчання з використанням цифрових технологій, що дозволяє створити гнучке та ефективне освітнє середовище. Заклади вищої освіти (далі – ЗВО)

переглядають структуру та організацію освітнього процесу, шукаючи нові шляхи мотивації здобувачів та забезпечення якісної освіти. Так, зокрема, змішане навчання дозволяє майбутнім фахівцям отримувати знання як у віртуальному, так і у традиційному форматах, залежно від їхніх потреб. Це відкриває нові можливості для активної взаємодії, самостійного навчання та розвитку навичок, необхідних у сучасному світі. Впровадження у закладах вищої освіти змішаного навчання поставило перед освітянською громадою нову проблему – організації якісної підготовки фахівців в умовах поєднання різних форм освітнього процесу. Одним із

вирішень такої проблеми стало спеціальне визначення структури, змісту та методики змішаної роботи здобувачів, яка б дозволяла ефективно їх навчати відповідно до запланованих програмних результатів [8]. Впровадження в освітній процес робочих зошитів дозволить і викладачам, і здобувачам зробити навчання більш ефективним та якісним.

Аналіз наукових досліджень. В українській науці питання використання робочих зошитів відображаються у працях О. Степаненко, Л. Осіпи, К. Дереди, Н. Преображенської, А. Лікарчука, М. Савчина, С. Павх, Ю. Дорошенка, І. Майорової та ін. Зокрема, у працях І. Майорової зазначений ретроспективний огляд використання робочих зошитів у процесі навчання. Як зазначає І. Упатова [6], робочі зошити виконують кілька функцій: формування у здобувачів умінь і навичок, реалізація знань на різних рівнях; діагностування якості засвоєння взаємозв'язку між структурними елементами навчального матеріалу, що дає підстави визначити, наскільки успішно студенти оволодівали системою певних знань, який загальний рівень їх засвоєння, чи відповідає він вимогам навчальної програми, а також дає можливість реалізувати корекцію й самокорекцію знань; здійснення диференційованого контролю, самоконтролю та взаємоконтролю; формування позитивного ставлення здобувачів до навчання, підвищення його ефективності; мотивація й навчально-пізнавальна активізація діяльності; здійснення рефлексії.

Проте, науково обґрунтованої, досконалої методики розробки та впровадження робочих зошитів з іноземної мови у освітній процес закладів вищої освіти наразі немає.

Мета статті. Розкрити особливості розробки робочого зошита з іноземної мови у процесі змішаного навчання для здобувачів вищої освіти.

Методологія. Для досягнення мети дослідження нами використовувався теоретичний метод дослідження: аналіз, синтез, узагальнення.

Основна частина. Освітній процес у закладах вищої освіти має бути спрямований на підготовку майбутнього фахівця з високим рівнем інтелектуальної культури, творчого, ініціативного, самостійного, здатного до самоосвіти й саморозвитку здобувача, який вміє критично мислити, сприймати різні точки зору й відстоювати свою [7]. У сучасних умовах навчання неможливо уявити без активізації самостійної роботи здобувачів освіти, особливо у контексті дистанційного та змішаного навчання. Освітній процес потребує постійного вдосконалення та впровадження новітніх методів навчання, які стимулювали б зацікавленість здобувачів освіти до вивчення дисципліни «Іноземна мова» у ЗВО.

У сучасному світі, де цифрові технології відіграють ключову роль, засоби подачі знань повинні

поєднувати сучасні підходи до навчання з використанням цифрових інструментів. Для залучення здобувачів до навчання необхідно використовувати інтерактивні методи, зокрема відеозаняття, ігрові елементи, онлайн-вправи, інтерактивні листи, віртуальні лабораторії. Ці методи дозволяють створити освітнє середовище, де здобувачі можуть активно взаємодіяти з навчальним матеріалом та один з одним.

Як зазначено у дослідженні К. Дереди: «Застосування робочих зошитів у різні періоди часу мало різні дидактичні цілі, а тому конструювалися вони на основі різних концептуальних підходів. Підхід до створення робочого зошита базується на теоріях активного та саморегульованого навчання, дизайн-мислення, навчання на деяких принципах фреймворку. Освітній потенціал робочих зошитів є сукупністю дидактичної, наукової, психолого-педагогічної складових, що є умовою якісної реалізації освітнього процесу. При впровадженні робочих зошитів та інтерактивних сторінок в освітній процес можливо підвищити якість дистанційного та змішаного навчання в закладах освіти» [1].

Загальноприйнято вважати, що стилі навчання можна класифікувати як: візуальне, аудіальне, кінестетичне навчання та читання/письмо як навчання з перевагою. Зрозуміло, що хоча кожен здобувач освіти може мати схильність до певного стилю навчання, він підпадає під вплив кожного зі стилів навчання, зазначених вище. Таким чином, ідеальне навчальне заняття складатиметься з поєднання: аудіовізуального контенту, кінестетичних стимуляторів.

Робочі зошити доцільно використовувати як під час проведення практичних занять, так і для організації самостійної роботи здобувачів освіти. Крім того, застосування робочих зошитів сприятиме реалізації диференціації навчання, що особливо є доречним під час дистанційного та змішаного навчання. Робочий зошит є «гнучким» засобом навчання, оскільки його можна адаптувати та доповнювати відповідно до потреб кожної навчальної групи здобувачів освіти. Слід зазначити, що заклади вищої освіти достатньо повільно впроваджують ефективні засоби формування багатьох компетентностей майбутніх фахівців, зокрема за допомогою використання робочих зошитів у процесі змішаного навчання, які сприяють організації повторення, закріплення, узагальнення та систематизації знань здобувачів вищої освіти з фахових дисциплін, вчать їх ефективно працювати з інформацією.

Здійснюючи аналітичний огляд наукових досліджень [4; 7; 8; 1] можна зазначити наступні переваги використання робочих зошитів під час змішаного навчання у процесі викладання іноземної мови:

- **Інтерактивність.** Робочі зошити можуть містити різноманітні завдання, інтерактивні вправи та тестування, які зацікавлять здобувачів та сприятимуть їхньому активному вивченню мови.

- **Систематизація матеріалу.** Завдання у робочих зошитах можуть охоплювати різні аспекти вивчення мови, від граматики та лексики до навичок читання, аудіювання та письма, що допомагає систематизувати та узагальнити отримані знання.

- **Самостійна робота.** Робочі зошити можуть стимулювати самостійну роботу здобувачів, оскільки вони можуть виконувати завдання вдома або в процесі самостійної роботи під час змішаного навчання.

- **Оцінювання прогресу.** Використання робочих зошитів дозволяє викладачу систематично оцінювати прогрес здобувачів та виявляти їхні слабкі місця, що допомагає вдосконалювати освітній процес.

- **Адаптація до різних рівнів.** Робочі зошити можуть бути розроблені з урахуванням різних рівнів вивчення мови, що дозволяє здобувачам з різним рівнем володіння мовою виконувати завдання на своєму рівні.

При розробці друкованого та інтерактивного зошита з іноземної мови для закладів вищої освіти важливо охопити завдання, орієнтовані як на зміст, так і на форму. Ці аспекти є невід'ємними складовими ефективного викладання та вивчення мови.

Зазначимо основні ключові моменти, які слід враховувати при розробці друкованого та інтерактивного зошита для викладання іноземної мови:

- **Різнманітність завдань.** Зошит повинен містити різноманітні завдання, які охоплюють різні

аспекти вивчення мови, такі як грамика, лексика, аудіювання, читання та письмо.

- **Послідовність та структура.** Завдання мають бути систематизованими та організованими в логічну послідовність, щоб здобувачам було зручно працювати з ними та прогресувати у вивченні мови (рис. 1).

- **Приклади та ілюстрації.** Використання прикладів та ілюстрацій допомагає зрозуміти матеріал і надає здобувачам візуальну підтримку у вивченні (рис. 2).

- **Адаптація до рівня здобувачів освіти.** Завдання повинні бути адаптовані до рівня володіння мовою, щоб кожен студент міг ефективно виконувати завдання.

- **Активна взаємодія.** Зошит має сприяти активній взаємодії здобувачів з мовним матеріалом, стимулюючи їх до пошуку відповідей та власного мислення.

- **Відстеження прогресу.** Робочий зошит може містити механізми для відстеження прогресу здобувачів, такі як тести, оцінювальні завдання та відповіді на запитання, які можуть бути оформлені у вигляді QR-кодів, сторінок у сервісі Quizlet та ін. Зокрема використання сервісу Wizer.me надає можливість створювати інтерактивні робочі аркуші, які можна ефективно використовувати в різних сценаріях навчання, таких як дистанційне та змішане; самостійні роботи та робота в аудиторії на інтерактивній дошці (рис. 3).

Таким чином, можна зробити висновок, що розробка зошита для вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти має бути збалансованою, враховуючи як змістові, так і формальні аспекти,

Види робіт для перевірки 3 курс 2 семестр

№ п/п	Назва тесту	Номер заняття	Оцінка	Підпис викладача
1.	Selling	Lesson № 2		
2.	Demand and Supply+ Gerund	Lesson № 6		
		Home work. <i>Wizer.me</i>	Lessons №1,3,4,5	
3.	Working Online	Lesson № 9		
4.	Модульна контрольна робота (<i>Wholesaling. Working Online. Gerund</i>)	Lesson № 10		
		Home work. <i>Wizer.me</i>	Lessons № 7, 9	
5.	Pricing	Lesson № 12		
6.	Модульна контрольна робота (<i>Managing Time. Personal Development. Infinitive/Gerund</i>)	Lesson № 14		
7.		Home work. <i>Wizer.me</i>	Lessons № 11, 13	

Рис. 1. Структура розробленого авторського зошита для викладання дисципліни «Іноземна мова (англійська)»

Task 7. Scan Qr-code. Watch the video "English at Work" till 8min.20sec.

Task 8. After watching the video "English at Work", scan Qr-code. Do the Quiz.

Business communication I Teleconferencing

Task 9. Look at the picture. What are the pros and cons of communicating this way compared to a face-to-face meeting? Give reasons for your answers.

Pros	Cons

Рис. 2. Включення інтерактивних елементів та QR-кодів у робочий зошит

щоб забезпечити ефективне навчання та розвиток мовленнєвих навичок майбутніх фахівців. У процесі розробки авторських робочих зошитів були враховані як загально-дидактичні принципи навчання, що характерні для будь-якого навчального матеріалу, так і спеціальні принципи, що враховують специфіку робочого зошита з іноземної мови для фахівців певних спеціальностей.

Висновки. Дослідження показало, що робочі зошити є своєрідним «симбіозом» різних видів навчальних матеріалів, включаючи тематичні матеріали курсу, практичні роботи, а також завдання для самостійної роботи здобувачів освіти. Цей комплексний підхід дозволяє створити інтегроване середовище для навчання, що

сприяє засвоєнню матеріалу та розвитку навичок. Особливо важливо відзначити, що робочі зошити з іноземної мови представляють новий формат навчального посібника, який демонструє високий потенціал у закладах вищої освіти. Їхнє використання у освітньому процесі відкриває перспективи для створення більш ефективних та інтерактивних засобів навчання, які відповідають сучасним вимогам до якості та доступності освіти. Розроблені авторські робочі зошити є поліфункціональними і можуть використовуватись як під час проведення лекційних, семінарсько-практичних, занять, так і в ході підготовки до них. Робочий зошит містить різноманітні завдання, може значно сприяти формуванню

Lesson 10. _____
(date)

Theme Модульна контрольна робота
Test Wholesailing. Working online

Task 1. Scan QR-code and do the Task.

Task 2. Scan QR-code and do the Task.

Home task: _____

Рис. 3. Виконання самостійних, контрольних, модульних робіт у процесі змішаного навчання за допомогою робочого зошита

відповідних умінь і навичок майбутніх фахівців, а аналіз текстів, написання есе дають можливість здобувачам розвивати критичне мислення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дерєка К. Робочі зошити як засіб підвищення ефективності навчання при викладанні англійської мови в коледжах. *Актуальні питання гуманітарних наук: науковий журнал*. 2023. № 61 (1), ст. 274–277, URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_1/43.pdf
2. Karapetyana I., Kuzmina J., Zigrīda V. English language testing in Moodle: a step towards the implementation of the language policy of the University of Latvia. *Baltic Journal of English Language, Literature and Culture*. 2016, pp. 47–58.
3. Карташова Л., Квятковська А., Шалигіна Н. Досвід змішаного навчання закладів вищої освіти Польщі та Німеччини. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 83, ст. 35–41. doi: 10.32840/1992-5786.2022.83.5
4. Utami A.R., Aminatun D., Fatriana N. The use of student workbook: is it important for effective learning? *Journal of English Language Teaching and Learning*. 2020. 1 (1), 7–12.
5. Susantini E., Isnawati L. The effectiveness of a genetics workbook to improve the creative thinking skills of graduate students. *Journal of Science Education*. 2016. 17(2), 74–78.
6. Упатова І. П. Робочі зошити як засіб і спосіб підвищення ефективності навчального процесу у ВНЗ. 2011. URL: <https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/3602> (дата звернення 15.03.2024)
7. Васильківська Н. А. Робочий зошит як засіб підвищення ефективності навчання у закладі вищої педагогічної освіти. 2019. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13714/1/Vasulkivska_rob_zosh.pdf (дата звернення 15.03.2024)
8. Добош О. М. Підвищення ефективності освітнього процесу в ЗВО за допомогою робочих зошитів. Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції. 2022. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9613/1/Increasing_the_efficiency_of_the_educational.pdf (дата звернення 16.03.2024)